الف) نفی ادات، در علم خداوند متعال

عبارت بعدی:

و علمها ال بأداة، ال يكون العلم إلا بها

خدای متعال، علم به اشیاء دارد، «لابأداة». در کتاب ما بعد از واژه‌ی «اداة»، یک ویرگول گذاشته شده است. نمی‌دانم در چاپ‌های بعدی هم این ویرگول هست یا آن را برداشته‌اند. علی أیّ حال، با آن تعلیقه‌ای که خود محقق کتاب، مرحوم آقای آسید هاشم تهرانی دارند، فرموده‌اند: «هذه الجملة صفة لأداة والضمير المجرور بالباء يرجع إليها، أي علم الأشياء لا بأداة لا يكون علم المخلوق إلا بها»

[1]؛ لذا این ویرگول در اینجا اشتباه است، اصلاً ویرگول نمی‌خواهد؛ طبق معنایی که خود محقق کتاب معنا کرده‌اند. ترجمه‌ی این معنا چه می‌شود؟ خدای متعال به اشیاء علم دارد، نه به وسیله‌ای که نمی‌باشد علم مخلوقین مگر به آن وسیله. یعنی هر علمی غیر از علم خدای متعال، به ادات است؛ با یک وسیله است. اما علمی که خدای متعال دارد، دیگر به ادات نیست. پس «لایکون» جمله است که صفت «اداة» است. چون «اداة» هم نکره است، جمله به‌عنوان صفت برای آن می‌آید.

شاگرد: منظور از علم، نمی‌تواند علم خود خالق باشد؟

استاد: آن یک وجه دیگری است؛ ایشان تنها همین را معنا کرده‌اند. شاید احتمال آن را عرض کنم. شما احتمالی که در ذهنتان هست را بفرمایید.

شاگرد: علمها لابأداة لایکون علم الخالق بأداة. یعنی اینطور نیست که فقط به ادات باشد.

استاد: شما همچنان صفت می‌گیرید. علم را به خالق می‌زنید. یعنی چون صحبت از علم خالق است، «عَلمها لابأداة یکون علم الخالق الا بها». آن هم مانعی ندارد. من می‌خواهم احتمال دیگری را عرض کنم که این ویرگول درست باشد.

شاگرد: بعد از «اداة» را می‌فرمایید؟

---

[1]. شیخ صدوق، التّوحید، ج ۱، ص ۷۳.

بازبینی #2
ایجاد شده 28 ژانویه 2024 15:59:51 توسط ... .
به روزرسانی شده 3 فوریه 2024 15:38:55 توسط ... .